

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ &
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αλεξανδρούπολη, 19 Ιανουαρίου 2024

Αριθ. Πρωτ.

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΒΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ &
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης
Λεωφόρος Μάκρης 44
681 31 Αλεξανδρούπολη
Πληροφορίες: Λ.Β. Σαμπανοπούλου
Τηλ. 25510-26103
e-mail: efaevr@culture.gr

ΠΙΡΟΣ Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσίας
Δόμησης Αλεξανδρούπολης Τμήμα Υπηρεσιών
Δόμησης και Ελέγχου Κατασκευών -
domisi@alexpolis.gr

ΚΟΙΝ. 1) ΥΠΠΟ-ΓΔΑΠΚ
(εσωτ.) 2) ΥΠΠΟ-ΓΔΑΠΚ-ΔΒΜΑ
3) ΥΠΠΟ-ΓΔΑΜΤΕ
4) ΥΠΠΟ-ΓΔΑΜΤΕ-ΥΝΜΤΕ ΑΜΘ

ΚΟΙΝ. 1) Δήμος Σαμοθράκης - dim@samothraki.gr
(εξωτ.) 2) Πρόεδρος ΣΑΕ(Α) - inko@alexpolis.gr
3) ΤΕΕ Θράκης - tee_thrace@tee.gr

ΘΕΜΑ: Συνοδευτικά αρχεία για την υποβολή αιτήματος χορήγησης άδειας εκσκαφής από μέρος της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου, προκειμένης της έκδοσης οικοδομικών αδειών ανέγερσης, επισκευών ή επεκτάσεων κατ'έκταση ή καθ'ύψος, όπως και κατεδάφισης, κτισμάτων στον οικισμό της Χώρας Σαμοθράκης, παραδοσιακό δυνάμει του ΠΔ 19ης/10/1978 (ΦΕΚ 594, Δ').

ΣΧΕΤ.: α) Το υπ'αριθ. 538685/13-1-25 έγγραφο της ΥΝΜΤΕ,
β) Το ΒΔ 30ης/9/1938 (ΦΕΚ 374, Α'),
γ) Το ΠΔ 19ης/10/1978 (ΦΕΚ 594, Δ'),
δ) Το ΠΔ 9ης/10/1982 (ΦΕΚ 570, Δ').

Με αφορμή το ανωτ. σχετ. (α), το οποίο κοινοποιήθηκε στην Εφορεία μας λόγω συναφών αρμοδιοτήτων, κρίνεται αναγκαία η σύνταξη του παρόντος με στόχο την αποτελεσματική προστασία του οικισμού της Χώρας Σαμοθράκης, στο τοπίο της οποίας επικυριαρχεί και θα πρέπει να εξακολουθήσει να επικυριαρχεί αλώβητο το Κάστρο της, από τα πλέον πρώιμα χαρακτηρισμένα μνημεία, με το ανωτ. σχετ. (β), των επιλεγομένων Νέων Χωρών και μάλιστα δικαιωματικά:

Για την τεκμηρίωσή του αναφέρονται συνοπτικά τα ακόλουθα:

Τα ερείπια του κάστρου που υπερέχουν του οικισμού Χώρας, καταλαμβάνοντας την κορυφή απότομου και σχεδόν γυμνού, κατά τις ορατές πλευρές από τη θάλασσα πλευρές του, βράχου, συνθέτουν, παρά το μικρό εμβαδόν των μόλις δύο στρεμμάτων τους, ένα εντυπωσιακό σύνολο οχυρωτικής, αποτέλεσμα άριστης συνέργειας φύσης και

τεχνικής, το οποίο και σαφώς δεν μπορεί να αποδοθεί μόνον στον γενουάτη ηγεμόνα που σφράγισε τους μεγάλους του πύργους, τον Παλαμήδη Γατελούζο-Παλαιολόγο. Έργα του μαΐστορα Κωνσταντίνου ολοκληρώνονται το 1431, ο πύργος του εσωτέρου τείχους, και το 1433, ο πύργος του εξωτερικού. Εναργέστατα δείγματα της αρχιτεκτονικής της λεγόμενης “εποχής της ανασφάλειας”, με μη προσδιορισμό τον εχθρό, εσωτερικό ή εξωτερικό, έρχονται να κουμπώσουν σε προγενέστερο οχυρωματικό έργο, η διάρθρωση του οποίου παραπέμπει στις “συνταγές” της μέσης βυζαντινής περιόδου, περίοδο που θα πρέπει να αναζητήσουμε την αρχή του. Στα 1454, και πάλι σύμφωνα με τα επιγραφικά τεκμήρια, πραγματοποιείται επέμβαση και στον περίβολο με τη μέριμνα του Ιωάννη Ροντακηνού, που ήταν στην υπηρεσία του γιου του Παλαμήδη Ντορίνο. Δεν λείπουν και μεταγενέστερες επεμβάσεις, ακόμη κι όταν ο οικισμός είχε φτάσει στην οριογραμμή του κάστρου, αφού δεν εξέλειψε η κατά προορισμό λειτουργία του: ο έλεγχος του λιμανιού της Καμαριώτισσας.

«Η Χώρα, μακριά από τη θάλασσα φερμένη, σὲ ψήλωμα παράμερο, κρυφὸ καὶ προφυλαγμένο, σὰ χτισμένη ἀπὸ ἀνθρώπους τρομαγμένους εἶναι τῶν τῶρα ζωντανῶν Σαμοθρακιτῶν ἡ πολιτεία. Ἀπὸ κεῖ πού τὴν ἔβλεπα ἀνεβαίνοντας, τὴ μισοέκρυβε κ'ἔνας ἀπόκρημος βράχος πού στὴν κορφὴ του στυλ<ώ>νεται τὸ κάστρο τῶ Γενοβέζων»¹ Η γλαφυρή περιγραφή του Ἰωάνη Δραγούμη, γιατί αυτός υποκρύπτεται στο ψευδώνυμο Ἴδας, δεν θυμίζει σε τίποτε την καταγραφή την εκ του σεισμοῦ της 28ης Ιανουαρίου 1893 μείνασα πολιτεία «ἐκ τῶν 600 οἰκιῶν τῆς Σαμοθράκης αἱ 52 ἐν ἀκαρεῖ κατέπεσαν, περὶ τὰς 30-350 πολλαχῶς διερράγησαν καὶ κατέστησαν ἐν μέρει ἀκατοίκητοι καὶ μόνον 80-100 στερεώτερον ἐκ λίθων καὶ πλίνθων ἐκτισμένοι ἀντέστησαν, μείνασαι ἐντελῶς σῶαι καὶ ἀβλαβεῖς»²

Τηρώντας την δίκην αμφιθεάτρου δομῆς της³, γιατί μοιάζει ο τότε δήμαρχος Φαρδύς να δέχθηκε ασμένως «τὰς διατριβὰς περὶ ἀντισεισμικῶν οἰκιῶν μετὰ σχεδίων»⁴ που απέστειλε ο Χρηστομάνος μετὰ την αναχώρησή του, φθάνει παρά τις ανακαινίσεις -ευτυχῶς μόνον ελάχιστες ακραίες-, στις μέρες μας, διατηρώντας πλείστα των χαρακτηριστικῶν της και για τούτο συγκαταλέγεται στους παραδοσιακούς οικισμούς, με το ανωτ. σχετ. (γ) προεδρικό διάταγμα, ἔστω και αν ἴσχυσαν κάποιες χαλαρότερες δυνατότητες κατόπιν βάσει του ανωτ. σχετ. (δ).

Η Εφορεία μας, διαπιστώνοντας πρόσφατα να επιχειρείται, ἴδια με την αποστολή αποσπασματικῶν στοιχείων, ἔκδοση οικοδομικῶν αδειῶν με υπέρβαση κατὰ παρέκκλιση ἢ κατ'ἐξάντληση των ορίων του ὕψους, που προβλέπει το ανωτ. σχετ. (δ) κατόπιν και γνωμοδοτήσεων του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικῆς Ελέγχου, δεν μπορεί παρά να επισημάνει τον κίνδυνο της διαφαινόμενης αλλοίωσης του οικισμοῦ που επηρεάζει τον χαρακτήρα του κάστρου, προορισμένου να τον αποκρύβει ἀπὸ τη θάλασσα, επιφέροντας οπωσδήποτε ἔμμεση βλάβη, με την δημιουργία ἀντίρροπων σύγχρονων ἐμβλημάτων, και αλλοίωση του περιβάλλοντός του, ἀντικείμενη σαφῶς στις διατάξεις του ἀρθρου 10 § 1 του ν. 4858/2021 (ΦΕΚ 220, Α') “Κύρωση κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των ἀρχαιοτήτων και ἐν γένει της πολιτιστικῆς κληρονομιάς”.

¹Ἴδας, *Σαμοθράκη. Τὸ νησί*, Αθήνα 1909, 26.

² Α. Κ. Χρηστομάνος, *Ἡ νῆσος Σαμοθράκη καὶ ὁ σεισμός τῆς 28ης Ἰανουαρίου (9 Φεβρουαρίου) 1893*, ἐν Αθήναις [Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐπετηρίδος τοῦ Πάρνασσου] 1899, 30.

³Ο.π., 31.

⁴Ο.π., 32.

Με δεδομένο ότι εκκινείται άμεσα η διαδικασία καθορισμού ζωνών προστασίας του Κάστρου Χώρας Σαμοθράκης, με πρόθεση για την συμπερίληψη και των μεταβυζαντινών θρησκευτικών μνημείων του οικισμού, παρακαλείσθε όπως ενημερώσετε το σύνολο των μελετητών ότι για τον οικισμό της Χώρας ισχύουν τα ακόλουθα:

α) οι αιτήσεις για την έκδοση της κατά νόμο άδειας εκσκαφής, προκειμένης της έκδοσης οικοδομικών αδειών ανέγερσης, επισκευών ή επεκτάσεων κατ' έκταση ή καθ' ύψος, θα πρέπει να συνοδεύονται απαραίτητα από την αρχιτεκτονική μελέτη, και

β) οι αιτήσεις για την έκδοση άδειας κατεδάφισης, θα πρέπει να συνοδεύονται από βεβαίωση της αρμόδιας ΥΝΜΤΕ και κάθε άλλο αποδεικτικό στοιχείο που θα βεβαιώνει ότι το κτίσμα δεν είναι προγενέστερο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών.

Σε κάθε περίπτωση επισημαίνεται ότι οι εργασίες κατεδάφισης εάν και εφόσον δεν δύνανται να αποτραπούν θα παρακολουθούνται από προσωπικό που θα ορίζει η Εφορεία μας, διότι ενδέχεται να υποκρύπτουν αρχαιότερες δομές.

Η Εφορεία μας δεσμεύεται, οπωσδήποτε, για την κοινοποίηση των κατά περίπτωση ανωτέρω αδειών, μετά και των συνημμένων τους, τόσο στην Υπηρεσία σας όσο και στο Συμβούλιο Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, με την παράκληση να μνημονεύονται στο προοίμιο των αποφάσεών σας.

Η συντηρητικότητα του νησιού έχει καταφέρει να διασώσει σπάνια χαρακτηριστικά τα οποία και θα συνθέσουν στο άμεσο μέλλον την προστιθέμενη αξία του και ως τουριστικού προορισμού που για να καταστεί τέτοιος δεν θυσιάζει την ταυτότητά του. Συνεπώς, παρακαλούμε για την συνεργασία σας, τιθέμενοι οπωσδήποτε στη διάθεσή σας για την όποια διευκρίνιση.

Η Προϊσταμένη της Εφορείας

Δόμνα Τερζοπούλου
Αρχαιολόγος με Α΄ βαθμό

ΕΣΩΤ. ΔΙΑΝΟΜΗ/ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
Άννα Σαρβάνη, αν. προϊσταμένη ΤΔΟΥ
Σταύρος Μπάζας, αρχαιολόγος ΤΒΜΒΑΜ